

VSKS-tieto

Antrealainen Jalmari Lankinen
ja viipurilainen Ivan Antonov

Riitta Niskanen

VSKS-tieto-sarjassa julkaistaan Viipuria ja sen lähialueita käsittelevää yleistä tietokirjallisuutta. Sarjan taittopohjat on rahoitettu Suomen tiedekustantajien liiton tuella vuonna 2023. Liiton toimintaa rahoitetaan tekijänoikeusjärjestö Kopiosto ry:n keräämillä tiedejulkaisujen käyttökorvauksilla ja nimellisillä jäsenmaksuilla.

Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura on tieteellinen seura, jonka tarkoituksena on lisätä tietoa Viipurin ja sen lähialueiden historiasta. Seura on perustettu vuonna 1845.

VSKS-tieto 11

Antrealainen Jalmari Lankinen ja viipurilainen Ivan Antonov

Riitta Niskanen, taidehistorian dosentti

VSKS, Helsinki 2026. 18 sivua.

ISSN 2984-5378.

Antrealainen Jalmari Lankinen ja viipurilainen Ivan Antonov

Maailmansodan varjo oli pitkä, mutta vuonna 1927 laman todettiin hellittävän otettaan. Viipurissa alkoi ripeä rakennuskausi. Asemakaavoitus eteni, uusia kivitaloja nousi puutalojen sekaan. Perustettiin julkisivulautakunta, tehostettiin rakennusvalvontaa. Viipuri kasvoi, ja sen kaupunkikuvaa haluttiin kunnianhimoisesti kohentaa.¹

Edessä oli monia uudenlaisia, vasta itsenäistyneeseen valtioon, kehittyvään lainsäädäntöön ja tekniikkaan sekä kaupungistumiseen liittyviä rakennustehtäviä. Vuoden 1921 yleistä oppivelvollisuutta koskeva laki velvoitti kunnat rakentamaan uusia kansakouluja. Lääketiede edistyi, tarvittiin erikoissairaaloita, erityisesti tuberkuloosiparantoloita. Urheilurakennukset tehostivat nuoren tasavallan puolustuskykyä ja -tahtoa sekä omakuvaa. Siunauskappelit alkoivat yleistyä kaupunkien laajetessa. Teollisuuden kasvu oli Suomessa nopeampaa kuin missään muualla Euroopassa, ja tehtaita nousi sekä

¹ ”Merkittäviä pyrkimyksiä rakennusvalvonnan tehostamiseksi kaupungissamme”, *Karjala*, 8.3.1926, 2; ”Kaupungin julkisivulautakunta”, *Karjala*, 14.1.1927, 2; Vikstedt, Juhani 1928. ”Silmäys viipurilaiseen rakennustoimintaan kymmenvuotiskautena 1918–1928”. *Arkkitehti* 10/1928, 146; Meurman, Otto I. 1930. ”Viipurin viimeaikaisesta rakentamisesta”. *Arkkitehti* 10/1930, 149; ”Rakennustoiminta Viipurissa”. *Arkkitehti* 10/1930, 55; Nikula, Riitta 1990. ”Rakennustaiteen 1920- ja 1930-luku”. *Ars Suomen taide* 5. Päätoim. Salme Sarajas-Korte. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 87.

maaseudulle että kaupunkeihin. Urbanin elämänmuodon moderni asumismalli muovattiin 1920- ja 1930-luvun kuluessa.²

Jalmari Lankinen toimistossaan Viipurin Pontuksenkadulla 1930-luvun puolivälissä. Valokuva: Jalmari Lankinen. Juha Lankisen kokoelma. Kuva-arkisto. Lappeenrannan museot.

Arkkitehti Jalmari Lankinen pääsi vauhdilla mukaan Viipurin monipuoliseen rakennustoimintaan. Ajan tapaan arkkitehdit suunnittelivat laajasti, yleensä erikoistumatta. Lankisenkin työkenttä käsitti kaupungistuvan yhteiskunnan uusia rakennustyyppisiä ja uudentlaisia tiloja, kuten pankkeja, kunnantaloja, liiketiloja, kouluja sekä isoja ja pieniä teollisuusrakennuksia.

Varhaisten työvuosien Viipuri

Lankinen syntyi Antreassa vuonna 1894. Kouluvuotensa hän vietti Viipurissa, jonne hän myös palasi valmistuttuaan arkkitehdiksi Suomen Teknillisestä Korkeakoulusta vuonna 1921. Lankisen ensimmäinen työpaikka oli arkkitehti Uno Ullbergin toimistossa, jossa hän avusti muun muassa Pyöreän tornin

² Nikula 1990, 87, 113, 119, 121; Saarikangas, Kirsi 2002. *Asunnon muodonmuutoksia. Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 50; Lehtimäki, Terhi & Lyytinen, Hanna 2015. *Siunauskappeli rakennustyyppinä*. Helsinki: Museovirasto, 7, https://stpiensivustotprod.blob.core.windows.net/rakennettu/Kirkolliset-rakennukset/RHY_Siunauskappeli-rakennustyyppina%CC%88-1917-2000.pdf.

muutossuunnitelmissa. Sieltä hän siirtyi vuonna 1925 Viipurin kaupungin rakennustoimistoon kaupunginarkkitehti Paavo Uotilan alaiseksi. Lankinen matkusteli noihin aikoihin runsaasti. Stipendien turvin hän teki opintomatkoja esimerkiksi Pohjoismaihin, Saksaan, Italiaan, Ranskaan, Englantiin ja Alankomaihin.³

Itsenäisen uran ensimmäisiä töitä oli Asunto-osuuskunta Pantsar Viipurin Pontuksenkadulla vuonna 1924. Siitä tuli Lankisen koti, ja sinne hän perusti vuonna 1927 myös arkkitehtitoimistonsa. Yritys sijaitsi Pantsarissa aina elokuuhun 1938, jolloin se muutti Lankisen suunnittelemaan Viipurin maalaiskunnan taloon Punaisenlähteentorin laidalle.⁴

Pantsar oli Viipurin ensimmäisiä asunto-osakeyhtiöitä.⁵ Se oli myös Lankisen ensimmäinen kerrostalosuunnitelma. Tämän jälkeen niitä kertyi Lankisen työluetteloon runsaasti, ja hänestä tuli yksi Viipurin kaupunkikuvaan eniten vaikuttaneista arkkitehteistä. Lankisen suunnittelemaa rakennuksia on pelkästään Viipurissa noin 30 tontilla, mutta Lankinen toimi ennen sotaa laajalti ympäri Kannasta, muun muassa Käkisalmissa ja Ensossa.⁶

Lankisen varhaiset työt edustavat klassismia. Hän oli selvästi kiinni sen pohjoismaisessa suuntauksessa eikä juuri tarttunut 1920-luvun keskieuropalaisiin virtauksiin. Vielä 1930-luvun alussakin hän suunnitteli vankasti klassistiseen tyyliin. Kirvun Tietävälän urheilupaviljonki vuodelta 1927 on kuvaava esimerkki Lankisen varhaisesta käsialasta. Paviljonki on pieni antiikin temppele, joka on putkahtanut karjalaiseen metsään.⁷ Klassisessa arkkitehtuurissa henkii valkoisen Suomen isänmaallisen paatos, ruumiin- ja hengenkulttuurin ylistys.

Isoon mittakaavaan Lankinen sovelsi klassismiaan Viipurin Suomalaisessa Säästöpankissa vuonna 1928. Pankit olivat 1920-luvun iso rakennustehtävä, jossa näkyivät alan uudenlaiset palveluajatuksot. Pankit alkoivat kilpailla ja mainostaa itseään komeilla ja kookkailla konttoreillaan, keskeisellä sijainnilla ja aikaisempaa pidemmällä aukioloajoilla.⁸ Suomalaisen Säästöpankin

³ Meurman, Otto-I. 1976. *Viipurin arkkitehdit. Viipurin Suomalaisen kirjallisuusseuran toimitteita 2*. Helsinki: Viipurin Suomalainen kirjallisuusseura, 142; Kurri, Miikka & Tahvanainen, Anne 2021. *Jalmari Lankinen, arkkitehti ja valokuvaaja Viipurista. Etelä-Karjalan museon julkaisusarja nro 38*. Toim. Miikka Kurri. Lappeenranta: Lappeenrannan museot, 47, 49.

⁴ Korhonen, Paavo 2004. *Kotitalomme Pantsar Viipurissa*. Helsinki: Edita, 14–15; Kurri & Tahvanainen 2021, 49, 83.

⁵ Vikstedt 1928, 146.

⁶ Meurman 1976, 142–144.

⁷ Ks. Kirvun urheilupaviljonki esim. Luovutettukarjala.fi-sivustolla, <https://www.luovutettukarjala.fi/pitajat/kirvu/kir2616.jpg> (viitattu 19.8.2016).

⁸ Nikula 1990, 137.

kattoikkunoilla varustettu suuri pankkisali noudatti ajan suunnitteluperiaatteita: tavoitteina olivat mahdollisimman tehokas päivänvalo, nopea asiointi ja sujuva tilankäyttö.⁹ Lankisen pankki tuo vahvasti mieleen Jussi ja Toivo Paatelan Helsingin Mikonkadulle suunnitteleman Atlas Pankin, jota koskevan kilpailun palkitut ja lunastetut ehdotukset esiteltiin *Arkkitehti*-lehdessä keväällä 1927.¹⁰

Viipurin Suomalainen Säästöpankki oli 1920-luvun lopun vahvan rakennuskauden ensimmäisiä tulokkaita kaupungissa. Valokuva: Jalmari Lankinen. Juha Lankisen kokoelma, kuva-arkisto, Lappeenrannan museot.

⁹ "Viipurin Suomalainen Säästöpankki". *Arkkitehti* 10/1930, 167–168; Lehtinen, Pekka 2008. "Pankkisalit: tilatyypin historiaa". *Museoviraston Rakennushistorian osaston aikakauskirja* 2. Toim. Marja-Leena Ikkala. Helsinki: Museovirasto, 55.

¹⁰ "Atlas Pankin kilpailu". *Arkkitehti* 5/1927, 64–70.

Lankinen suunnitteli useita pankkeja myös maaseudulle, esimerkiksi Jaakkimaan, Jäskeeseen, Kirvuun ja Hiitolaan.¹¹ Maailmansotien välissä edustavat pankkitalot levisivät kaupunkien ulkopuolelle. Ne saattoivat vahvasti erottua vanhasta kylämaisemasta uudenaikaisella arkkitehtuurillaan, samoin kuin uudet koulutalot, joita nousi oppivelvollisuuden ja pedagogisten uudistusten myötä lukuisasti ympäri Suomen.¹² Lankinen piirsi toistakymmentä kansakoulua sekä lisäksi maamieskouluja ja kansanopistoja.¹³

Lankinen vakiinnuttaa asemansa

Viipurin tuomiokirkkoseurakunnan talosta järjestettiin vuonna 1928 arkkitehtuurikilpailu, jonka toisen, ensimmäisen sijasta jaetun palkinnon voitti helsinkiläinen arkkitehti Otto Flodin. Kilpailun tuomaristo ei kuitenkaan ollut täysin tyytyväinen ehdotuksiin.¹⁴ Suunnittelu annettiin sitten suoraan Jalmari Lankiselle, minkä voi ounastella kuvastavan nuoreen arkkitehtiin kohdistunutta luottamusta, ehkä hänen laajoja verkostojaankin. Hän oli jo pari vuotta aikaisemmin osallistunut Viipurin uuden tuomiokirkon korjaustöihin seurakunnan valtuuttamana valvojana.¹⁵ Tuomiokirkkoseurakunnan talon kahden kerroksen korkuinen portaali, räystäään kasettireliefit, ranskalaiset parvekkeet ja hienostuneet ovet ripoineen antavat yksinkertaisille julkisivuille arvokkuutta. Sisätilat seurakuntasaleineen ja juhlavine auloineen ovat säilyneet myöhempiä erivärisiä maalikerroksia lukuun ottamatta erittäin hyvin.

Lankisen sakraaliarkkitehtuuriin sisältyy tuomiokirkkoseurakunnan talon ohella muun muassa kirkkokorjauksia sekä vuonna 1934 valmistunut Viipurin Tammiston siunauskappeli.¹⁶ Suomessa oli Tammiston kappelin rakentamisen aikaan jo kolmisenkymmentä siunauskappelia, ja niiden muotokieli oli ehtinyt vakiintua.¹⁷ Lankisen kappelirakennus noudattaa ajan virtauksia: se on hyvin pelkistetty, pitkänomainen ja satulakattoinen. Ainoa viittaus hengelliseen traditioon on sisäänkäynnin yläpuolella sijaitseva kookas pyöröikkuna. Sen alla oleva portaali on raskas ja syvä, kuin murheen vertauskuva. Moderni rakennustyyppi sai Lankisen käsissä ajattoman ja henkevä tulkinnan. Kaupungin tärkeimmäksi rakennukseksi katsotun kaupungintalon suunnittelukysymystä käsiteltiin Viipurissa vuosia tuloksetta, ja Lankinenkin oli

¹¹ Kurri & Tahvanainen 2021, 277–279.

¹² Nikula 1990, 113, 137.

¹³ Meurman 1976, 144.

¹⁴ ”Viipurin seurakuntatalon piirustuskilpailu”. *Arkkitehti* 6/1928, 84–86.

¹⁵ *Karjala* 16.8.1927, ”Tuomiokirkon korjaustyöstä”, 4.

¹⁶ Kurri & Tahvanainen 2021, 277–281.

¹⁷ Lehtimäki & Lyytinen 2015, 41.

ollut mukana siitä järjestetyssä suunnittelukilpailussa Uno Ullbergin avustajana. Kaupungintalon sijaan kaupunkikuvan katseenvangitsijaksi nousi kuitenkin vuonna 1932 Jalmari Lankisen suunnittelema, seitsenkerroksinen Viipurin maalaiskunnan talo.¹⁸ Sen ulkoasussa ja interiööreissä on suomalaisittain vierasta, jopa art decosta muistuttavaa koristeellisuutta, joka oli poikkeuksellista myös Lankiselle, tavallisesti melko pidättyväiselle ja maltilliselle suunnittelijalle. Julkisivut ovat vahvan reliefimäiset ja värikontrasteilla korostetut. Taiteilija Lauri Välke koristeli valtuustosalin katon ja seinien yläosat maatalousaiheisilla maalauksilla. Mannermaiseen urbaaniin elämänmenoon viittavan art decon ja maalaiselämäkuvausten välillä on hilpeä jännite.

Viipurin maalaiskunnan talon valtuustosali oli arkkitehti Jalmari Lankisen ja taiteilija Lauri Välkkeen yhteistyö. Valokuva: Jalmari Lankinen. Juha Lankisen kokoelma. Kuva-arkisto. Lappeenrannan museot.

Lankinen suunnitteli maalaiskunnan taloon myös sairaalan. Jo aikaisemmin hän oli toiminut kaupunginarkkitehti Paavo Uotilan avustajana Viipurin kaupunginsairalahankkeessa.¹⁹ Lääketieteen uudet vaatimukset olivat niin ollen

¹⁸ Gardberg, C. J. & Welin P. O. 1996. *Wiborg – en stad i sten*. Helsingfors: Schildts, 131–132; Neuvonen, Petri 2017. *Linnoituksesta historialliseksi muistomerkiksi. Viipurin vanhakaupunki 1856–1939*. Espoo: Aalto-yliopisto, 250–252.

¹⁹ Kurri & Tahvanainen s.a., 49.

tuttuja Lankiselle, ja seuraavista vuosikymmenistä tulikin hänen urallaan painotetusti terveydenhuollon rakennusten aikaa. Lankinen suunnitteli mielisairaaloita ja keuhkoparantoloita mutta jonkin verran myös muita sairaaloita ja tietenkin niihin tuolloin oleellisesti liittyneitä rakennuksia, kuten lämpövoimaloita, asuntoloita, asuintaloja ja talousrakennuksia. Suurimmat sairaalatyömaat olivat Rauhan mielisairaala ja Tiuruniemen tuberkuloosiparantola Joutsenossa sekä Pälksaaren mielisairaala Pälkjärvellä.²⁰

Tiuruniemen tuberkuloosiparantola valmistui vaiheittain vuosina 1939–1949. Valokuva: Jalmari Lankinen. Juha Lankisen kokoelma. Kuva-arkisto. Lappeenrannan museot.

Lankisen arkkitehtitoimisto ja Ivan Antonov

Lankisen toimistossa oli vuosien mittaan useita työntekijöitä. Ensimmäinen heistä oli vuonna 1927 piirtäjäksi palkattu Yrjö Saarnio, joka oli Lankisen

²⁰ Kurri & Tahvanainen 2021, 277–281.

palveluksessa aina talvisotaan ja haavoittumiseensa saakka.²¹ Arkkitehti Henno Kamppuri työskenteli Lankiselle vuosina 1936–1939, mutta siirtyi sitten Lahden ja Varkauden jälkeen Helsinkiin.²² Vili Randus, virolaisperäinen suunnittelija oli niin ikään jonkin aikaa Lankisen palveluksessa. Valtiollinen poliisi ampui hänet sodan jälkeen.²³ Erkki Illukka oli toimiston piirtäjänä 1930-luvun lopulla ja satunnaisesti välirauhan aikana.²⁴

Birger Erik Olof Illukka käytti nuoruudessaan nimeä Erik, mutta ainakin Lankisen toimistossa se oli jo vakiintunut suomalaiseen muotoon Erkki. Hän syntyi Viipurissa 31.7.1909, kirjoitti ylioppilaaksi Viipurin ruotsalaisesta lyseosta 1928 ja lähti seuraavana vuonna Helsinkiin Teknilliseen korkeakouluun opiskelemaan arkkitehtuuria. Illukka suoritti tutkinnon ensimmäisen osan vuonna 1932, kuten opiskelutoverinsa Henno Kamppurikin, mutta loppututkimusmerkintää ei löydy korkeakoulun vuosikertomuksista eikä alan matrikkeleista.²⁵

Illukan evakkotie johti Kotkaan, kuten Jalmari Lankisenkin. Hän asettui alivuokralaisena asumaan suomalaisen funktionalismin merkkiteoksiin lukeutuvaan, arkkitehti P. E. Blomstedtin suunnittelemaan Kotkan Suomalaisen Säästöpankin taloon. Illukka toimi myöhemmin pankin isännistössä, hallituksessa ja muissa asiantuntijatehtävissä sekä piirsi pankin omia ja sen lainoittamia rakennuskohteita.²⁶

Vuosina 1944–1945 oli vireillä oikeusprosessi, jossa korkein oikeus tuomitsi Illukan ja Kotkankatu 20:ssa sijaitsevan taloyhtiön vastuulliset tekijänoikeusrikkomuksesta. Illukka oli mukaillut arkkitehti Selim Savoniuksen

²¹ Kurri & Tahvanainen 2021, 49; Juha Lankisen suullinen tiedonanto 10.12.2012.

²² *Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948* 1948. Vaasa: Vaasa Oy, 202–203.

²³ Juha Lankisen suullinen tiedonanto 10.12.2012. Vili Randuksen elämänvaiheet ovat selvittämättä. Hänen teloituksestaan ei ole toistaiseksi löytynyt tietoja Valpon arkistoista. Dosentti Aleksi Mainion sähköposti Netta Böökille ja Riitta Niskaselle 18.7.2025. Kiitos avusta Aleksi Mainiolle!

²⁴ Kurri & Tahvanainen 2021, 49–50, 212.

²⁵ *Wiborgs Nyheter* 1.6.1928, ”Den vita mössans dag”, 2; *Karjala* 6.6.1932, ”Teknillinen korkeakoulu”, 1; Teknillisen korkeakoulun vuosikertomukset 1935–1955; *Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948* 1948; *Suomen Rakennusmestariiliton matrikkeli III*. Helsinki: Suomen Rakennusmestariilitto 1954, 149; *Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956* 1956. Helsinki: Suomen Teknillinen Seura & Tekniska Föreningen i Finland; Kurri & Tahvanainen 2021, 50.

²⁶ *Etelä-Suomi* 24.11.1955, ”Kotkan Säästöpankille oma konttori Metsolaan”, 3; *Etelä-Suomi* 19.6.1960, ”Valokuvauskilpailu”, 2; *Etelä-Suomi* 29.11.1961, ”Suotuisa kehityssuunta jatkuu Kotkan Säästöpankin toiminnassa”, 4; *Etelä-Suomi* 19.8.1962, ”Kotkan Säästöpankin suunnittelukilpailu ratkennut”, 5; *Etelä-Suomi* 3.4.1964, ”3-kerroksinen osaketalo Kalliolan kaupunginosaan”, 3; Mikola, Marianne 2025. *Pankkitalon tarina: Someron Säästöpankin juhla julkaisu 2025*. Somero: Someron Säästöpankki, 17.

laatimia rakennuspiirustuksia siten, että niitä ei voinut pitää Illukan itsenäisenä luomuksena. Oikeudenkäyntiaineistossa Illukka esiintyy tittelillä piirustaja.²⁷

Illukka ryhtyi kuitenkin itsenäiseksi suunnittelijaksi ja käyttämään ammattinimikettä arkkitehti, joka esiintyy kautta vuosien hänen suunnittelukohteidensa yhteydessä. Hänen tuotantoonsa sisältyy kouluja, liike- ja asuinrakennuksia ja eräitä julkisia rakennuksia, kuten Kotkan poliisitalo. Ainakin 1960-luvulla hän toimi myös Kotkan kaupungin rakennuskonttorissa nimikkeenään toimistoarkkitehti.²⁸ Erkki Illukka kuoli Helsingissä marraskuun viimeisenä päivänä 1972.²⁹

Lankinen valokuvasi vuonna 1939 arkkitehtitoimistonsa henkilökuntaa. Oikealla arkkitehti Juhani Antonoff, istumassa arkkitehti Henno Kamppuri, vasemmalla piirtäjä Erkki Illukka. Valokuva: Jalmari Lankinen, Juha Lankisen kokoelma, kuva-arkisto. Lappeenrannan museot.

Pisimpään Lankisen toimistossa työskennellyt arkkitehti oli Ivan Antonov. Hänen, kuten Randuksen ja Illukankin elämänvaiheet herättävät kysymyksiä. Palkkasiko Jalmari Lankinen palvelukseensa sattumalta tai tiedostaen avun tarvitsijoita, ja mitkä olivat hänen motiivinsa tukea heitä? Lankinen vaikuttaa solmineen työntekijöidensä kanssa lämpimät suhteet, jotka ulottuivat myös

²⁷ Korkein oikeus: Tiedonantoja. Ennakkoratkaisu KKO 1945-II-106. 6 p:nä huhtikuuta 1945. Julkaistu Markus Längin kotisivulla mlang.name / KKO1945-II-106.

²⁸ *Eteenpäin-* ja *Etelä-Suomi*-lehdet 1955–1972.

²⁹ *Uusi Suomi* 10.12.1972, Erkki Illukan kuolinilmoitus.

työpaikan ulkopuolelle. Illukan kanssa hän oli myöhemmin kirjeenvaihdossa, ja Lankisen ja Antonovin perheet seurustelivat keskenään.³⁰

Ivan Antonov syntyi Viipurissa vuonna 1887 liikemiessukuun, joka oli asunut siellä 1600-luvulta asti. Perhe kuului kaupungin venäläiseen vähemmistöön. Antonov kävi Viipurin venäläisen reaalikoulun ja lähti ylioppilaaksi päästyään opiskelemaan Pietarin keisarillisen taideakatemian arkkitehtuuriosastolle. Valmistuttuaan vuonna 1916 hän jäi joksikin aikaa työskentelemään Pietariin. Hän oli mukana suunnittelemassa muun muassa Geologista museota sekä Pietarin leipätehdestä, mutta palasi pian kotikaupunkiinsa. Viipurissa oli 1900-luvun alkupuolella runsaasti arkkitehteja. Työmahdollisuudet olivat pienet, ja Antonov toimi jonkin aikaa vanhan opintahjonsa piirustuksenopettajana. Vuonna 1926 hän päätti lähteä Neuvostoliittoon. Aluksi hän työskenteli Sverdlovskissa yksityisessä arkkitehti- ja insinööritoimistossa mutta sai pian kutsun salaisen poliisin GPU:n pääarkkitehdiksi.³¹

Sverdlovsk, entinen Jekaterinburg, sai nimensä vuonna 1924 bolševikkipäällikkö Jakov Sverdlovin kunniaksi. Sverdlovsk oli 1920-luvulla vajaan puolen miljoonan asukkaan kaupunki, merkittävä teollisuuskeskittymä ja rautatieristeys. Kaupungin vanha nimi palautettiin vuonna 1991, ja nykyään Jekaterinburg muistetaan myös Venäjän viimeisen keisariperheen teloituspaiikkana.³²

Vallankumouksen jälkeen nuorta Neuvostoliittoa rakennettiin muun muassa perustamalla uusia kaupunkeja Uralille ja Siperiaan, suunnattomien luonnonrikkauksien äärelle. Urbanisaatio eteni huimaa vauhtia. Uusi yhteiskuntamuoto tarvitsi uudenlaisia rakennustyyppejä ja arkkitehtonisia ratkaisuja. Yhdessä Novosibirskin kanssa Sverdlovskista tuli pohjoisen avantgardearkkitehtuurin keskus. Sinne nousi lähes puolitoista sataa avantgarderakennusta, omintakeinen ankaran ilmaston luoma ja muista arkkitehtuurikeskuksista erillinen saareke Neuvostoliiton 1920- ja 1930-luvun vaihteen rakennustaiteessa. Työtä rahoitettiin anteliaasti, ja kyvykkäitä arkkitehteja ja insinöörejä kutsuttiin myös ulkomailta pystyttämään mallivaltiota. Saksalainen Ernst May on ehkä tunnetuin Neuvostoliittoa rakentanut ulkomainen arkkitehti.³³ Myös Antonov vastasi kutsuun.

³⁰ Kurri & Tahvanainen 2021, 234, Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006.

³¹ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006.

³² Tokmeninova, Ludmilla s.a. "Ekaterinburg". *Russia East Ekaterinburg & Novosibirsk*. S.I., 218.

³³ Fedosikhin, V. S. 2006. "Magnitogorsk as a Mirrored Social Experiment in the Soviet Russia Within the Utopian Ideas of the XX Century". *Heritage at Risk. Proceedings of Scientific Conference*. Executive Editor Alexander Kudryatsev. Moscow: Moscow

Salaisen poliisin pääarkkitehti

Sverdlovskia ryhdyttiin muuttamaan mallikaupungiksi. Keskustaan avattiin leveä itä-länsisuuntainen prospekti, valtakatu, joka nimettiin Leninin mukaan. Sen varrelle sijoitettiin kaupungin tärkeimmät rakennukset sekä aukoiden sarja.³⁴ Vanhoja rakennuksia, erityisesti kirkkoja, räjäytettiin uusien tieltä, mitä Antonov luonnehti barbariaksi. Puolue-eliitin ja salaisen poliisin henkilökunnan asuinkompleksit värjivät vahvasti kaupunkikuvaa, sillä niiden tornit poikkesivat kirkkojen kupolien aikaisemmin leimaamasta kaupunkisilhuettasta.³⁵ Ensi kertaa kokonaiset korttelit toteutettiin yhtä aikaa yhtenäisiksi sommitelmiksi. Kaupunkirakenne uusiutui täysin.³⁶

Asuntotuotanto perustui suurkortteliin, joka sisälsi asuntojen lisäksi runsaasti päivittäispalveluja, kuten yhteisruokailun, lastentarhan, kaupan, pesulan, urheilutilat sekä opinto- ja kulttuurikerhot. Kerrostalot olivat yleensä lamellimallia, porrashuoneen ympärille rakennetun yksikön kerrannaisia. Ne olivat matalahkoja, kolmi- tai nelikerroksisia. Suurkorttelimalli otettiin käyttöön 1920-luvun lopulla, ja se vakiintui kunnallistalouden kansankomissariaatin ohjeissa vuonna 1933. Asuntotuotanto mitoitettiin tarkasti. Se perustui *dom kommunaan*, joka oli kommunistisen ideologian yhteisöllisyyteen ja ydinperheen valta-aseman kumoamiseen tähdännyt yhteisasuntojärjestelmä. Se oli myös neuvostoyhteiskunnan vastaus asutopulaan ja kaupunkien ahtauteen. Muita uusia rakennustyyppejä olivat muun muassa kaupunkineuvostojen rakennukset, työn palatsit, urheiluklubit ja erikoissairaalat.³⁷

Antonovin päätyönä pidetään Sverdlovskin salaisen poliisin henkilökunnan asuinkorttelia, joka sijaitsee Leninin valtakadun, Prospekt Leninan varrella. Se oli yksi ensimmäisiä lajissaan Neuvostoliitossa ja myöhemmin mallina vastaaville suurkortteleille. Kokonaisuuden suunnitteluun ladattiin runsaasti taiteellista ja teknistä kunnianhimoa asukkaiden korkean yhteiskunnallisen aseman vuoksi.

Architectural Institute & Moscow Committee for the Preservation of Cultural Heritage, 190; Tokmeninova s.a., 218.

³⁴ Tokmeninova s.a., 218.

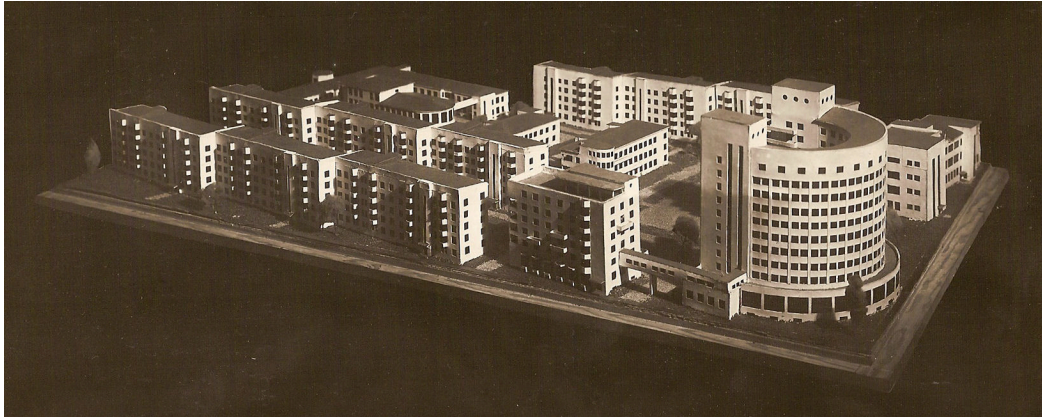
³⁵ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006.

³⁶ Смирнов, Л. Н. "Лидер уралского авангарда – архитектор И. П. Антонов". *Стройкомплекс Среднего Урала* 1–2/2007, 53.

³⁷ Bajić, Tanja 2010. "Dom-kommuna: Housing experiment of Russian constructivism". *Arhitektura i Urbanizam* 30/2010, 34.

<https://doaj.org/article/02d8cd98eae14157b69622bdffdc8590> (viitattu 19.8.2026); Конышева, Е. В. 2018. Градостроительство Урала 1920–1930-х гг.: региональный аспект общероссийских тенденций. *Советское градостроительство 1917–1941. Книга первая*. Москва: Прогресс-Традиция, 489; Nevzgodine, Ivan s.a. "Novosibirsk". *Russia East Ekaterinburg & Novosibirsk*. S.l., 222–223.

Ivan Antonov, Venjamin Sokolov ja Arseni Tumbasov voittivat korttelista järjestetyn suljetun arkkitehtuurikilpailun, ja työ alkoi vuonna 1929.³⁸

Sverdlovskin salaisen poliisin korttelin pienoismalli. Valokuva: Yksityisarkisto

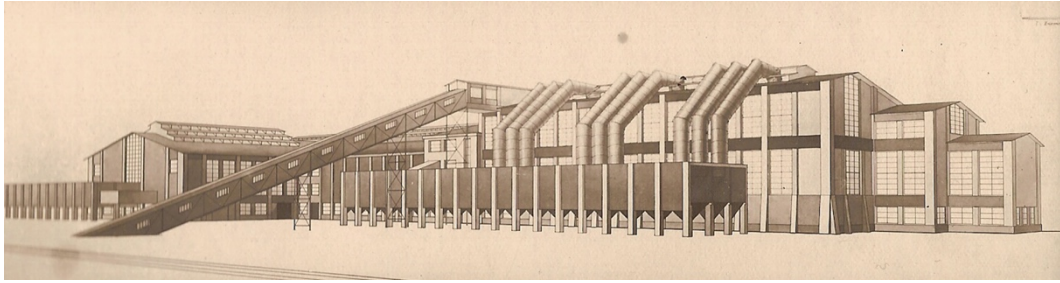
Salaisen poliisin kortteli perustui viisikerroksisille lamellitaloryhmille. Niiden rajaamassa puistossa sijaitsi poliklinikka, päiväkotia, urheilukenttä sekä kahdeksankerroksinen sisäasiain kansankomissaarien rakennus. Talorivit huipentuivat sylinterimäiseen kymmenkerroksiseen asuntorakennukseen, joka oli tarkoitettu naimattomille puoluejohtajille. Katukerroksessa oli liikehuoneistoja. Talosta johti silta kerho- ja hallintorakennuksiin. Suunnitelma käsitti lisäksi pesulan, saunan, ruokalan ja klubin.³⁹ Antonov halusi vaaleanharmaisiin rakennuksiin mustat ja oranssit korosteet, mutta ei saanut lupaa väreihin. Hän päätti maalauttaa toivomansa sävyt yön turvin.⁴⁰ Valmistuessaan vuonna 1936 suurkortteli ja sen mahtava torni määrittivät vahvasti uudelleen Leninin valtakadun ja sen äärellä olevan aukion mittakaavan ja kaupunkikuvan. Siitä tuli Sverdlovskin maamerkki. Torni painettiin tuoreeltaan postimerkkiin, ja se on sen jälkeen esiintynyt lukemattomissa kaupunkimainoksissa. Nyt se on Jekaterinburgin tunnus. Sylinterirakennus toimii hotellina.⁴¹

³⁸ Tokmeninova s.a., 220.

³⁹ Коньшева 2018, 489; Tokmeninova s.a., 220.

⁴⁰ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 12.5.2006.

⁴¹ Смирнов 2007, 55.

Ivan Antonovin ensimmäisiin Uralin-töihin kuuluu Magnitogorskin metallurgian tehdas vuodelta 1927. Kuva: Yksityisarkisto.

Antonov työskenteli yksin ja yhdessä arkkitehtitovereidensa kanssa paitsi Sverdlovskissa myös läheisessä Nadeždinskin kaupungissa, Magnitogorskissa, josta tuolloin rakennettiin Stalinin ensimmäisen viisivuotissuunnitelman mukaan maailman suurinta metallurgian alan keskusta, sekä eräissä pienemmissä uralilaiskaupungeissa. Antonovin läheisin työtoveri oli Venjamin Sokolov, jonka kanssa hän oli opiskellut Pietarin keisarillisessa taideakatemiassa. Työryhmä suunnitteli muun muassa Uralin polyteknillisen instituutin, joka koulutti tulevia arkkitehteja ja insinöörejä pohjoisen jättihankkeisiin, Magnitogorskin metallinjalostustehtaan vuodelta 1927, Sverdlovskin salaisen poliisin asuintalon numero 2 vuodelta 1932 sekä 1930-luvun alussa valmistuneen Sverdlovskin lääketehdään. Polyteknillisen instituutin rakennuksesta tuli neuvostoarkkitehtien suuresti ihailema vierailukohde.⁴²

Uralin arkkitehtuuri alkoi 1920-luvun lopulla ilmentää uudenlaisia, kansainväliseen, etenkin saksalaiseen funktionalismiin pohjaavia piirteitä.⁴³ Paitsi Saksasta, tuoreet virtaukset tulivat myös Moskovasta, jossa kuvataide tarjosi pohjan rakenteellisuutta ja geometrisia muotoja painottavalle, yksinkertaiselle ja pelkistetylle arkkitehtuurille, konstruktivismille.⁴⁴ Uusi suunta näkyi ensimmäistä kertaa Antonovin ja Sokolovin suunnittelemassa, vuonna 1929 valmistuneessa Nadeždinskin metallityöläisten kulttuuripalatsissa.⁴⁵

⁴² Fedosikhin 2006, 192; Смирнов 2007, 55; Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006. Ks. myös Niskanen, Riitta. ”Suomalaisarkkitehti neuvostojen maassa – Ivan Antonovin elämä ja työ”. *Arkkitehti* 4/2008, 66–71.

⁴³ Tokmeninova, Ludmilla 2008. ”Architecture of the Modern Movement in the Urals Region (Russia) as a Part of World Heritage”. *Heritage at Risk. Proceedings of Scientific Conference*. Executive Editor Alexander Kudryatsev. Moscow: Moscow Architectural Institute & Moscow Committee for the Preservation of Cultural Heritage, 97.

⁴⁴ Ks. esim. Whittick, Arnold 1964. ”Constructivism”. *Encyclopedia of modern architecture*. Ed. Gerd Hatje. New York: Harry N. Abrams, Inc., 74–77.

⁴⁵ Смирнов 2007, 55.

Stalinin ote neuvostoyhteiskunnasta alkoi kiristyä 1930-luvun alussa. Sverdlovskiin lähetettiin uusi puoluepäälikkö, jotta isäntä ja työntekijät eivät liiaksi ystävystyisi. Tuore johtaja kiinnitti huomionsa menestyvään pääarkkitehtiin, jota hän alkoi epäillä vakoilijaksi. Ivan Antonov ja hänen vaimonsa Jevgenija päättivät paeta. He palasivat Viipuriin vuonna 1933.⁴⁶

Perhe asettui asumaan Perkjärvelle, noin 40 kilometrin päähän Viipurista. Vuonna 1935 Valpo kutsui Antonovin kuulusteluihin. Tämän väitettiin esiintyneen kiivaana kommunistina jo ennen Neuvostoliiton-kauttaan. Antonovin epäiltiin hoitavan Perkjärveltä käsin jotakin erikoistehtävää, kenties olevan bolševikkilehtien kirjeenvaihtaja, sillä Valpo oli havainnut Antonovin vierailevan tämän tästä Viipurissa. Hänellä näytti myös olevan yhteyksiä Neuvostoliiton konsulaatin henkilökuntaan. Valpo kuitenkin vapautti Antonovin.⁴⁷

Antonovin ja Lankisen yhteistyö

Jalmari Lankinen oli tarjonnut Antonoville työpaikan arkkitehtitoimistostaan heti tämän palattua Sverdlovskista. Ivan Antonovista tuli Juhani Antonoff. Lankinen kiinnostui suuresti Antonovin mukanaan tuomista uralilaissuunnitelmista ja tutki aineistoa suurennuslasin kanssa.⁴⁸ Lankisen toimiston arkkitehtuuri muuttui tämän jälkeen ratkaisevasti: klassismi vaihtui funktionalismiin. Lankinen signeerasi työt, Antonoffin allekirjoituksia niistä ei ole löydettävissä. Millä tavoin Antonoffin Ural-tausta ja neuvostoavangarde vaikuttivat toimiston tuotantoon, on selvittämättä.

Viipurilainen funktionalismi ei kuitenkaan ollut Antonoffin tuliainen. Viipurin kirjasto oli suunnitteilla, ja arkkitehti Alvar Aallon työtä esiteltiin *Karjala*-lehdessä joulukuun lopussa 1933, samana vuonna kuin Antonov palasi Suomeen.⁴⁹ Kirjasto valmistui vuoden 1935 toukokuussa, ja Aallon funktionalismi oli jo tässä eräänlaisessa lakipisteessään.⁵⁰ Voi arvella Jalmari Lankisen seuranneen kirjaston vaiheita uteliaana jo siksi, että hän ja Aalto olivat kurssitoverit Teknillisestä Korkeakoulusta.⁵¹ Uno Ullbergin suunnittelema Viipurin taidemuseo valmistui 1930 ja Viipurin panttilainakonttori seuraavana

⁴⁶ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006.

⁴⁷ Tieto Kansallisarkistosta Valtiollisen poliisin arkistosta. Aleksi Mainion sähköposti Netta Böökille ja Riitta Niskaselle 18.7.2025.

⁴⁸ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.7.2006.

⁴⁹ *Karjala*, 21.12.1933, "Kirjastotalon hanke lähenee jo uudessa vaiheessa ratkaisua", 4.

⁵⁰ Heinonen, Raija-Liisa s.a. *Funktionalismin läpimurto Suomessa*. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 262.

⁵¹ Kurri & Tahvanainen 2021, 22,

vuonna. Molemmissa on kiinnostavia klassismia ja funktionalismia yhdisteleviä elementtejä.⁵² Ja jo vuonna 1928 Viipurin seurakuntatalon palkituissa ehdotuksissa oli Antero Pernajan funktionalistinen nauhaikkunasuunnitelma.⁵³

Lankisen ja Antonoffin yhteistyö muodosti kuitenkin käänköpisteen Lankisen toimiston vaiheissa. Lankisen suunnittelemassa, vuonna 1932 valmistuneessa kouvolaalaisessa Feoktistoffin liiketalossa oli jo yksinkertainen geometrinen perushahmo ja suuret nauhamaiset ikkunat, mutta sen lähtökohtana voi funktionalismin ohella pitää rakennustyyppin, 1900-luvun alkupuolella suosiossa olleen kauppabasaarin piirteitä. Antonoffin paluun jälkeen, vuonna 1934, nähtiin jo täysmittaista, hienostunutta pelkistämistä, kuten Hiekan yleinen sauna ja Viipurin Rajaharjun kansakoulu. Lankisen toimiston 1930-luvun loppupuoli oli erityisesti virtaviivaisten sairaalarakennusten aikaa.

Sota keskeytti yhteistyön. Lankisen toimisto lähti Viipurista 1940 ja toimi sen jälkeen vuoden verran Kotkassa. Vuosiksi 1942–1944 Lankinen palasi Viipuriin. Vuonna 1945 hän asettui lyhyeksi aikaa Jyväskylään, alkuvuodesta 1946 Nastolan Uuteenkylään. Vuonna 1947 Lankisen toimisto muutti ja jäi Lahteen. Antonoff työskenteli toimistossa Viipurin-vuosina ja palasi ainoana vanhoista työntekijöistä sen palvelukseen Lahdessa.⁵⁴ Hän oli sodan aikana ja sen jälkeen töissä myös Puutalo Oy:ssä ja Fazerilla Helsingissä.⁵⁵ Siellä Antonoff joutui jälleen Valpon kuulusteltavaksi. Hänen kerrottiin esittäneen valtion vastaisia mielipiteitä, mutta hänet vapautettiin.⁵⁶

Lahteen saapui noin kymmenen tuhatta Karjalan evakkoa ja heidän mukanaan runsaat sata yritystä ja yhteisöä.⁵⁷ Viipurin monilukuisesta arkkitehtikunnasta Lahteen kotiutui ainoastaan kaksi, Jalmari Lankinen ja Juhani Antonoff. Lankisen toimisto asettui Suojalinna-nimiseen taloon, jonne kummankin arkkitehdin perhe niin ikään muutti.

⁵² Neuvonen, Petri 2020. ”Vanhan Viipurin arkkitehti”. *Uno Ullberg Viipurin arkkitehti*. Helsinki: Uno Ullberg -seura & Arkkitehtuurimuseo, 88–89; Niskanen, Aino 2020. ”Rajankävijä historian ja nykyisyyden risteyskohdassa”. *Uno Ullberg Viipurin arkkitehti*. Helsinki: Uno Ullberg -seura & Arkkitehtuurimuseo, 343; Paavilainen, Simo 2020. ”Viipurin taidemuseo, kasematti ja Pietari–Paavilin seurakuntatalo”. *Uno Ullberg Viipurin arkkitehti*. Helsinki: Uno Ullberg -seura & Arkkitehtuurimuseo, 125–126.

⁵³ ”Viipurin seurakuntatalon piirustuskilpailu”. *Arkkitehti* 6/1928, 86.

⁵⁴ Juha Lankisen sähköposti Riitta Niskaselle 29.6.2006.

⁵⁵ Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 12.5.2006.

⁵⁶ Aleks Mainion sähköposti Netta Böökille ja Riitta Niskaselle 18.7.2025.

⁵⁷ Huovila, Marja 1996. *Viipurilaistunut Lahti. Siirtoväen asettautuminen 1950-luvulle tultaessa*. Lahden kaupunginmuseo tutkimuksia XXVII/1996. Lahti: Lahden kaupunginmuseo, 17, 64, 67–70, 73–76.

Viimeiset vuodet Lahdessa

Suojalinna oli Jalmari Lankisen ensimmäinen suunnittelutehtävä Lahdessa. Viipurilainen Vakuutusyhtiö Suoja etsi sodan jälkeen uutta kotikaupunkia ja toimitiloja. Suojan toimitusjohtaja Julius Klami löysi viipurilaisen arkkitehdin, pestasi suunnittelijan ja osti toimitalolleen tontin Lahden kaupungin huutokaupasta. Lankisen ja hänen toimistonsa tulevaisuus oli näin ratkaistu.⁵⁸

Diakonissalaitoksen sairaala ja Asunto-osakeyhtiö Suojalinna. Valokuva: Jalmari Lankinen, Juha Lankisen kokoelma, kuva-arkisto, Lappeenrannan museot.

Vuonna 1947 valmistunut yhdeksänkerroksinen Suojalinna oli Lahden uusi maamerkki, kaupungin korkein rakennus ja sisääntuloväylän portti. Se oli myös ensimmäinen tulokas Pikku-Viipuriksikin kutsutulla läntisellä keskusta-alueella, jonne seuraavien vuosien aikana asettui runsaasti karjalaisperäisiä yrityksiä ja yhteisöjä. Suojalinnaa seurasi Lankisen, kokeneen sairaalasuunnittelijan, toinen Lahden-työ, Viipurin Diakonissalaitoksen uudisrakennus, joka valmistui 1950. Suojalinna ja Diakonissalaitoksen sairaala ovat Lankisen ainoat merkittävät toimeksiannot Lahdessa. Niiden lisäksi häneltä tunnetaan ainoastaan kaksi autokorjaamorakennusta.⁵⁹ Lankisen toimistossa työskenteli Antonoffin ohella

⁵⁸ Klami, J. 1958. *Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suoja vv. 1908–1957. Tutkielmia ja muistikuvia*. Lahti: Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suoja, 110–112.

⁵⁹ Niskanen, Riitta 2013. "Monta matkaa Viipurintiellä – Viipurin ja Lahden yhteistä arkkitehtuurihistoriaa". *Arkkitehdeista vänkäreihin – Viipurin perintö Lahdessa*. Lahden

Alpo Heikkinen, joka tunnettiin mäkihyppääjänä. Ajoittain oli harjoittelijoita, esimerkiksi sittemmin Lahden kaupunginarkkitehdiksi noussut Erik Liljeblad sekä 1960- ja 1970-luvulla tuotteliaimpiin lahtelaisarkkitehteihin lukeutunut viipurilaisperäinen Jorma Vuorelma.⁶⁰

Itä-Suomen suuret sairaalatyömaat työllistivät Lankista edelleen, ja myös vanhat viipurilaisverkostot näyttävät tarjonneen tehtäviä. Eräät Pajulahden urheiluopiston rakennukset olivat lyhyen Nastolan-vaiheen tulosta ja opiston johtotehtävissä työskennelleen Julius Klamin tuttavuuden ansiota. Viimeinen työluettelon merkintä on vuodelta 1966. Jalmari Lankinen kuoli neljä vuotta myöhemmin 76-vuotiaana.⁶¹

Antonoff ei syystä tai toisesta laatinut itsenäisiä rakennussuunnitelmia. Hänen ainoat tiedossa olevat työnsä Lahdessa ovat Lahteen evakuoitujen ortodoksiseurakuntien kirkkotilan korjauspiirustukset vuodelta 1949, Ahtialan työväntalon julkisivupiirustukset 1960-luvulta sekä oman kesämökin väriytyssuunnitelma. Mökin korostevärit ovat musta ja oranssi, muisto Uralilta. Antonoff jäi eläkkeelle vuonna 1954, mutta opetti vielä sen jälkeen venäjää ja rakennuspiirustusta Harjulan kansalaisopistossa. Hän kuoli 80 vuoden iässä jouluaattona 1967.⁶²

Venäläiset tutkijat ovat viime vuosina jäljittäneet suurella kiinnostuksella 1920- ja 1930-luvun vaihteen arkkitehtuuria ja arkkitehteja. Rakennustaiteen lyhyt pohjoinen kukoistuskauti innostaa myös Jekaterinburgissa ja sen ympäristössä. Ivan Antonov on nimetty Uralin avantgarden johtajaksi.⁶³

historiallisen museon julkaisuja 4. Toim. Riitta Niskanen & Hannu Takala. Lahti: Lahden kaupunginmuseo, 185–186.

⁶⁰ Juha Lankisen suullinen tiedonanto 10.12.2012.

⁶¹ Kurri & Tahvanainen 2021, 267, 280–281; Aimo Ruohoniemen suullinen tiedonanto 12.8.2025. Jalmari Lankinen jätti jälkeensä arkiston, joka sisältää runsaasti rakennussuunnitelmia ja valokuvia. Arvokas aineisto kattaa esimerkiksi Viipuri-valokuvia neljältä vuosikymmeneltä, 1920-luvulta 1940-luvulle ja jälleen 1960-luvulta, jolloin Jalmari Lankinen ja hänen poikansa Juha Lankinen matkustivat paljon Neuvosto-Karjalassa. Juha Lankinen hoiti arkistoa, ja hänen kuoltuaan 2015 se siirrettiin Etelä-Karjalan museoon Lappeenrantaan. Kurri & Tahvanainen 2021, 7–9, 259–267.

⁶² Lipitsäinen, Matti 2001. "Sielunhoitopiiristä seurakunnaksi: Lahden ortodoksiseurakunnan alkuvaiheita arkistojen kuvaamana". *"Jumalan laskema perustus pysyy lujana". Lahden ortodoksisen seurakunnan 50-vuotisjuhla-julkaisu*. Lahti: Lahden ortodoksinen seurakunta, 19, 22; Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 12.5.2006. Ivan Antonov toi Neuvostoliitosta mukanaan Uralin-suunnitelmia käsittävän arkiston, joka on vuonna 2019 luovutettu yksityiseen museoon Venäjälle. Irene Antonoffin suullinen tiedonanto 9.3.2019.

⁶³ Degtjarjov, Vladimir Aleksandrovitsh 1992. "Jekaterinburg – Sverdlovsk, konstruktivistista arkkitehtuuria". *Acanthus 1992. The Art of Standarts. Standardien taide*. Toim. Riitta Nikula, Marja-Riitta Norri & Kristiina Paatero. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 192–195; Смирнов 2007, 52.

Pääosa Lankisen toimiston tuotannosta jäi luovutettuun Karjalaan. Tämä lienee pääsyy siihen, että se on unohtunut suomalaisen arkkitehtuuritutkimuksen katveeseen. Lankinen ei myöskään ollut kirjoittava ja alansa debatteihin osallistuva arkkitehti, joten hänen rakennustaiteelliset ajatuksensa ilmenevät ainoastaan hänen töissään. Suomen arkkitehtuurin yleisesitykset eivät mainitse Lankista, eikä myöskään suomalaista funktionalismia perusteellisimmin tutkinut Raija-Liisa Heinonen esittele häntä.⁶⁴ Lankisen elämäntyötä käsittelevä teos jättää niin ikään avoimeksi kysymyksen toimiston asemasta maamme modernismin vaiheissa.⁶⁵

Lankisen toimiston merkitys Viipurin uuden kivikaupungin rakentajana on määrällisesti ja laadullisesti keskeinen. Sen tuotannon kehitys klassismista funktionalismiin on tärkeä osa Suomen sotienvälistä arkkitehtuuria. Jalmari Lankisen ja Juhani Antonoffin yhteistyö tarjoaa kiinnostavan lisän 1920-luvun lopun ja 1930-luvun alkupuolen vireään, kansainvälisesti virittyneeseen aikakauteen, joka sisälsi paitsi rakennustaiteellisia myös runsaasti aatteellisia ja poliittisia ulottuvuuksia. Lankisen toimiston tuotanto ansaitsee tulla liitettyksi laajempaan yhteyteen, ennen kaikkea suomalaisen funktionalismin monisyiseen kenttään.

⁶⁴ Heinonen s.a.

⁶⁵ Kurri & Tahvanainen 2021.